

M.B.H.G. - B.R.O.H.
Directie Monumenten en Landschappen
De Heer P. CRAHAY
Directeur
CCN-Vooruitgangstraat 80, bus 1
1035 Brussel

U/Ref: vergadering van 16/06/2011
O/Ref: GM/ah/SBK-2.40/s503
Bijlage : /

Brussel,

Mijnheer de Directeur,

Betreft : SCHAARBEEK. Prinses Elisabethplein. Station van Schaarbeek – fase 1887. Restauratie van de lokettenzaal.
Dossier behandeld door Dhr. J.-Fr. Loxhay.

Op 16 juni 2011 vond een werfvergadering plaats m.b.t. de interieurrestauratie van de lokettenzaal van het eerste station van Schaarbeek in aanwezigheid van de ontwerper, de bouwheer en de aannemer. Mevrouw Verdonck en de Heer Loxhay vertegenwoordigden de KCML en de DML. De vergadering handelde over het kleuronderzoek dat recent is uitgevoerd in de lokettenzaal en dat zoals verwacht een erg rijk kleurenschema aan het licht bracht (cfr. *Beperkt kleuronderzoek, Schaarbeek station*, 2011, L. De Clercq et al.).

Tijdens haar vergadering van 22 juni 2011 onderzocht de KCML de conclusies van dit vooronderzoek alsook de optie die door de aanvrager op basis van de stratigrafische vrijlegging geformuleerd is. Men zou de initiële kleurstelling van de lokettenzaal bij benadering reconstrueren maar zonder het oorspronkelijke verfsysteem (olieverf) of de eerste afwerking (marmer- en houtimitatie) te hernemen.

De Commissie heeft over dit voorstel ongunstig advies uitgebracht aangezien het niet beantwoordt aan de werkwijze voor de restauratie van een waardevol historisch interieur. Het betreft de oudste ruimte van het stationscomplex waarin de oorspronkelijke marmeren vloer en de loketten bewaard zijn en momenteel wel gerestaureerd worden. De restauratie van de wanden vormt daarop de noodzakelijke aanvulling om de samenhang van de ruimte te hervinden.

De KCML dringt er bij de NMBS op aan de lokettenzaal te restaureren in overeenstemming met de resultaten van het vooronderzoek. Indien dit werkelijk onmogelijk zou zijn om financiële redenen, moet men zich beperken tot een conserverende behandeling van het interieur zodat een restauratie op middellange termijn mogelijk is. Aangezien de voorgelegde optie de conservering van de lokettenzaal belemmert, mag ze niet uitgevoerd worden. Om dezelfde reden moet men voor de herstelling van de pleister een kalkpleister aanwenden (geen gipspleister).

Zoals verwacht, is in de *salle des pas perdus* uit 1887 een rijk en erg interessant kleurenschema teruggevonden met marmerimitaties en genuanceerd uitgeschilderde olieverven op het lijstwerk en de plafonds. Ook op het houten schrijnwerk is een houtimitatie vrijgelegd, vermoedelijk omwille van het feit dat de vaste kozijnen in eik zijn en de opendraaiende delen in pitch pine en men het geheel een coherent uitzicht wilde verlenen.

Gezien de erfgoedkundige waarde van deze oudste ruimte lijkt het dus aangewezen om het rijke kleurenconcept te reconstrueren. Alle vrijleggingen en de nooit overschilderde zone met marmerimitatie op de lambrisering dienen te worden bewaard en zichtbaar gelaten in het geheel. De bewaarde marmerimitatie dient te worden gereinigd, getoucheerd en gevoed met microkristallijne was als referentie aan de oorspronkelijke marmerimitatie en met het oog op een latere reconstructie.

Tijdens het plaatsbezoek van 16 juni werd meegedeeld dat er geen geld voorzien is om dit interessant en rijk kleurenschema vandaag te reconstrueren. Het lastenboek bepaalt enkel een monochrome herschildering in synthetische verf.

De Commissie had hiervoor meermaals gewaarschuwd en dit scenario op voorhand afgewezen. Zij was bereid om de bouwaanvragen voor beide stations (1887 en 1913) bij hoogdringendheid te behandelen ondanks het feit dat de aanvragen (nog) niet volledig waren betreffende de interieurrestauratie. Daarom besliste men een begeleidingscomité op te richten om toe te zien op de coherente restauratie van het interieur. Dit hield echter in dat de aanvrager de implicaties zou aanvaarden van de beslissingen die tijdens de uitvoeringsfase genomen zouden worden, ongeacht de invloed ervan op de kostprijs of de timing van de werken (zie de adviezen van de KCML van 16-12-2009 en 18-08-2010).

Hoewel vóór het indienen van de bouwaanvraag weinig vooronderzoek verricht werd, is het voor een dergelijk interieur uit 1887 trouwens niet verrassend dat een rijk kleurenschema werd teruggevonden. Het lastenboek had de mogelijkheid van een restauratie moeten voorzien i.p.v. de 'standaard' afwerking die nu is opgenomen. Ook die bemerking is door de KCML in haar vorige adviezen meerdere malen geformuleerd.

Dat geldt eveneens voor de restauratie van de bezetting waarover de opmerkingen van de Commissie niet in het lastenboek verwerkt zijn. Men voorziet immers de herstellingen uit te voeren met een pleister op basis van gips en niet met een traditionele kalkpleister. Ook dit is onaanvaardbaar bij de restauratie van een dergelijk historisch interieur. De werken moeten op dit punt bijgestuurd worden.

De KCML dringt er op aan dat de bouwheer prioriteit zou verlenen aan de conservering en de restauratie van de lokettenzaal in overeenstemming met de conclusie van het stratigrafisch onderzoek. Mocht dit vandaag werkelijk onmogelijk zijn dan moet men zich beperken tot een conserverende behandeling die de mogelijkheid voor een toekomstige restauratie open laat. Het voorgelegde kleurschema mag bijgevolg niet uitgevoerd worden en de vrijleggingen en bewaarde delen moeten bewaard en beschermd worden.

De Commissie vestigt de aandacht op het feit dat de afwerking in de andere ruimtes zoals de wachtzaal en de lokettenzaal van het grote station even rijk en complex zijn. De bouwheer moet nu al de nodige maatregelen treffen zodat de restauratie van die ruimtes niet in dezelfde impasse zou terechtkomen.

Algemeen genomen kan de Commissie zich niet van de indruk ontdoen dat de afwerking van de *salle des pas perdus* stiefmoederlijk behandeld wordt door de opdrachtgever in vergelijking met de restauratie van de historische stations zoals van Leuven, Gent of Antwerpen.

Deze houding is ook verwonderlijk in het licht van monumentale nieuwbouw van het geplande museum op de site van Schaarbeek. Om het rijke spoorwegverleden aan het publiek te tonen lijkt het immers aangewezen niet alleen een museum op te richten maar ook het naburige station te restaureren en te ontsluiten voor het grote publiek aangezien het integraal deel uitmaakt van het spoorweg patrimonium.

G. MEYFROOTS
Ajunct-secretaris

M.-L. ROGGEMANS
Voorzitter

Cc : B.RO.H. – D.S. (Mevr. Fr. Remy)